

Tartalom: Széttétekintés perfolyamunk mezején, 's jelesen a' folyamodás- és ügyvédi meghívásról, (Szentiváni Mihály) 183. l. Csenkesz Gáspár házi élete, (Fogarasi) 187. l. Közlemények. 190. l.

Széttétekintés perfolyamunk mezején, 's jelesen a' folyamodás- és ügyvédi meghívásról.

(Végzet.)

IV.

Midőn perfolyami vitatkozásokkal ismeretes olvasóm ~~lata~~ cikkem homlokán, hogy jelesen az ügyvédi meghívásról is akarok szólni — ha nem jelesen is — kétségkívül semmit bizonyosabbat nem gondolt, minthogy egy „tisza” törvényekkel kibimzett praelectiot olvasandó arról: léptető menedék (graduale remedium) e az ügyvédi meghívás vagy nem? következőleg paizsos és pánczélos megmutatást, hogy léptető menedék, bár mindenki jól tudja, hogy gyakorlatilag csak ugyan nem léptet. Itt kezdenem a' dolgot — jól tudom — nem lenne divatkivüli; mert mi nagyon megszoktuk a' legmagasabb alkotmányi eszméknél is mindig az avatag törvények holtstén karikáján belől forgani, 's a' jogilag legtisztább dolgot is néhai boldog emlékezetű törvények homályos igéiből magyarázoi ki. Ha arról lenne kérdés: fénylik-e a' nap? kétségkívül gondolkodási időt kérnénk 's éjet nappá téve felütnők a' Corpus Juris értetlen deákságát, Verbőczy professori leczkéit, a' jámbor Approbata és Compilata tulvilágiszellemhangjait 's a' novellaris articulusok ezer levelű parancsait, különösön egyetlen kimerített tudományunkat — az „organicus articulus”

's ha valami rámará vonhatót lenének e' nagy halastóban, diadalmasan elmondanók, hogy a' napfény elvitathatlanul fénylik, mert „tisza a' törvény” partis . . . titulo . . . articulo. Vagy ha törvényt nem találnánk rá, akkor a' fényes nap nem fénylenék. Szerencsére ez utolsó eset csaknem lehetetlen, mert vannak emberek, kik mint a' bölcs pap a' szent írásból, mindent képesek törvényeinkből kimagyarázni, 's mindenre találók egy Nagy Sándor birodalmánál szélesebb kiterjedésű törvényezikket, melly mindenről szól csak az egy kérdésben forgó esetről nem, ám azért rá mondják, hogy „tisza a' törvény” 's mindjárt utána, hogy a' törvényt „ángol szellemben betű szerint kell mindig venni,” kivéve csakugyan azon fatalis eseteket, midőn elnézéseinkkel rosszul találva egyezni.

De én ez uttal hátramaradok a' divattól, 's csak annyiban fogom habergatni az ügyvédi meghívás sirboltját, mennyiben megteessék, hogy törvényeink szellemében az ügyvédi meghívás koránsem lehetne olly örökös kibuvó ajtó, milylen gyakorlatilag most, mellytől ha ellenfelünknek úgy tetszik soha se menekedhessünk, mert mint a' hófuvatagba eső, midőn egyik lábunkat kiemelnök a' másikkal suhadunk alá.

A' tábl. ut. 149 — 151 cikkje a' H. K. II. r. 79. és 80. címje után azt mondja: Revocatio procuratoris non nisi lite pendente et causa per definitivam sententiam nondum decisa admittatur; adeoque in causis longo litis processu agitandis in prioribus tribus terminis; in causis brevibus post latam etiam definitivam sententiam quondam admissa est, ast in eo so-

lum casu, quo . . . causa ultra duos terminos . . . prorogari non deberet, secus . . . penes gratiam novi iudicii et extra dominium duntaxat habet locum“ A' törvény tehát kitűzte volt a' korlátot, mellyen innen az ügyvédi meghívás áldás — mert csak ugyan irhat az ügyvéd szándékunk ellen 's visszavonás nélkül kipótolatlan kárunkra — de túl e' korláton egy gátrontott ár, melly az egész tér áldásait eliszapolja, 's szétterülése miatt többé nem is korlátozható. Azonban mint már sokszor 's untig ismétlém per-folyamunkat egészen kiforgaták alakjából; a' korlátok haszmatlan csóvákka lettek, mert már az egész törvénykezés kívül került rajtok, nevezetesen a' jelen esetben a' „terminus“ jelentésvesztettsége — mit már feljebb látánk — az egész korlátot üres hanggá tette. Ugyan az, mivel a' törvény fékezni akará a' visszaéléseket, vált a' visszaélés alapokává, mert a' törvény e' rendszabálya „csupán elhatározó ítélet előtt lehet helye“ úgy érteték, hogy elhatározó ítélet előtt, tehát mindig és mindig, 's újra meg újra mindig lehet helye, és csupán elhatározó ítélet után nem vonhatni vissza az ügyvéd feleletét 's annak következtében tett minden nem csak ügyvédi, de birói lépteket is, mellyeken a' per átment. Így egy per megkezdődik valamelly ítélőszék előtt. Évtizedeken keresztül különböző stadiumokon ítéletesen átme-gy; ügyvéd, ellenfél, bíró minden közbe jövő egyes esetek felett izzadnak, feleselnek, ítélnek, 's egy század negyed alatt oda viszik a' pert, hogy végre elhatározó ítélet alá kerülne holnap 's a' szegény peres, vagy tán unokája örvend, hogy legjobb esetben farkasette juhna a' bő-rét visszakapja vagy ha veszt is nyeri minden-képp a' nyereségek nem legkisebbikét, azon bizonyosságot, hogy vesztett: ekkor elő áll a' principalis; ügyvédét meghívja, mert eddig tán rég elhamvadott ügyvéde elmulatta volt kifogást tenni a' törvényszék illetősége ellen, néha tán nevetségig csekély ok miatt. Ügyvédi meghívás mellett ismét folytatja ügyvéde a' pert, néha maga principalisa tulajdon fejével és ke-

zével, míg egyszer ismét kedve jó meghivatni feleletét. És ez így mehet örök időig, 's ha csak ritka esetben megy így azt valóban nem per-folyamunknak köszönhetni, csupán vak kény-nék, mert nálunk még annyi korlát sincs, mint — ha jól tudom — Magyarországon, hogy egy-szer megigazított feleletet többé visszavonni nem lehet.

A' hurczolhatás illy végetlenségében lesz tán annyi vigasztalás, hogy fontos okok nélkül „nescit vox missa reverti?“ Oh nem! Hallottam ítéletet, mellyben megállítatott az ügyvédi meghívás csak azért, mert az előbb szóról szóra fennforgott okok meghívás mellett tisztább logicával fejlettek fel!! Ha egy új le-vél adatik bé meghívás mellett, bár a' dolgon igen keveset segít, a' meghívás áll, mert „ha azt az ügyvéd beadni el nem mulatta volna“ — ámbár tán a' meghívás után látja először — „az ügy szerencsésebb kimenetelt nyer“ 'sat. 'sat. Így megérjük még ma hólnap, hogy meghívás mellett meghívás után készült levelet is lehetend beadni, hisz a' törvény ezt sem tiltja, az-tán „ha az ügyvéd el nem mulata volna taná-csolni, hogy készítessen egy illy levelet, ter-helő ítélet nem következik!“ Tudok példát rá, hogy a' peres saját kezével tette iratásait, még is meghívta ügyvédét és meghívása megállítatott, mert a' kézírás jelleme oly hasonlítók lehetnek egymáshoz, 's hamis levelet készíteni oly könnyű, hogy birói meggyőződéssel nem mondhatni kézírást valaki sajátjának!!!

Végetlenig lehetne még kézzel fogható e-rősségekkel 's hajborzasztó példákkal bizonyíta-ni, hogy a' szószólói meghívás divatba jött gya-korlata mellett az igazság szolgáltatás sisiphusi munkává lesz, de az előbocsátattak után, úgy hiszem további részletekbe elegendni csak visz-szaélés lenne a' t. cz. olvasók figyelmével, mellyet illy száraz tárgyak felett már is igen hosz-san farszték; térjünk azért a' javaslati részre.

V.

Érintém már, hogy bár melly szükséges-nek vélném törvénykezési rendszerünk gyöke-

res javítását, ezuttal azt nem kívánám, nehogy igen sokat ölelve fel keveset se bírjunk tenni. Elégnek vélném a' legsürgetőbb visszaélések okait elhárítani. Hazánk különböző törvényhatóságáiban, perlekedési rendszerünk különböző ágaiban vannak olly gyakorlatilag is fennálló intézkedések, 's többnyire kifejtetlen alakban, mellyeknek általános kiterjesztése a' sokaktól annyira rettegett újítás nélkül is képes lenne jobb rendet hozni perfolyamunkba, 's ez általa' polgári lét két fő kelléken: a' személy- és vagyonbátorsági mostani bizonytalanságán kielégítőleg segítve lenne. E' javaslatokat nem én teszem, hanem tették hazánk némelly lelkes megyéi a' közelebbi országgyűlésekre küldött követeik elibe szabott utasítványokban; én csak öszveszerkeszttem az elszórtakat.

1-ör. A' közigazgatási (politikai) és törvényes (judicialis) utak kellőleg körül irandó határvonallal különítessenek el, mind a' ügykezelésre, mind a' kezelő egyénekre vonatkozólag. Ennek szükségét 1841-ben magyarázni gyerekes lenne; csak annyit kívánok megjegyezni, hogy benne semmi újítás nincs, mert a' kir. főkormánynál azon osztályozás már létezik; a' törvényhatóságokban is elvileg igen, 's az ügykezelésre vonatkozólag is, csak az a' kár, hogy aztán gyakorlatilag oda megy, mint ha ezen elkülönzés nem is létezne, mivel mind két bíróságnak ugyan azon egyének tagjai; továbbá, hogy az elválasztó vonal meghatározva nincs, 's a' két külön ut egészen öszve foly.

2or. A' közigazgatási hatóság alá eső ügyek gyakorlata törvényesen jeletessék ki 's végrehajthatása biztosítassék, mert a' mostani rendszer mellett a' közigazgatási hatalom vagy pictus masculus-i mit sem tehetésre vagy törvény rontó önkénykedésre kénytelen szoros következetességgel aljasulni.

3or. Az önügybeli tetteges fellépés helyett törvényes bíróság ítéljen legrövidebb uton körülírt ha-

tósággal, gyakorlattal 's a' végrehajtás biztosítassék. Botrányos okait felebb láttuk.

4er. Érthetlen vagy elferdített értelmű perfolyami törvényeink törvényhozásilag magyaráztassanak meg 's a' bizonytalanságok törvénynyel hozassanak tisztába.

5ör. A' fölösleges formaságok töröltessenek el; a' lényegesek egyszerűsítessenek, 's minden ügyekre vonatkozólag egyformásítassanak, 's hozassék bé általánosan a' székely törvényhatóságokban divatozó azon gyakorlat, hogy minden rendes törvényes ügy ugyanazon ítélőszék előtt, ugyanazon előléptekkel kezdődjék, hogy így az ügy érdeme ne legyen olly gyakran formaságok mártaléka.

6-or. A' törvényes perfolyamok természeté közötti osztályozás töröltessék el; a' késedelmet nem szenvedhető ügyek szer előtti felvételére nézve tiszta osztályozás mellett a' közügy igazgatási ügyekben gyakorlott mód hozatván bé, mint elegendő ellátás.

7-e. Az ítélőszékek száma kevesbitessék. Elégnek vélnék minden törvényhatóságban egy perkezdési törvényszéket; onnan egy felvitelt a' királyi táblára, 's egy végelhatározó felsőbb megvizsgáló székre hazánkban belől, hol a' perek végképp eldőljének, legfelebb az 1755-ki 2ik cikkben megírt esetekben engedtetvén felvitel ő felsége szentséges színe elibe.

8-or. Minden ítélőszék folyama, illő fizetés javítás mellett tétessék folytonossá, mint jelenleg a' kir. kormány-szék ülései.

9-er. A' per kifogásos állásában az egyszerű kifogásokat öszvesen 's a' perderekával együtt kelljen megtenni, mint jelenleg a' panaszos (spoliumos) ügyekben.

10-er. A' per derekában a' fölösleges menedék, mint prohibita, inhibitio,

töröltessenek el. A' terminus vagy más korlátozó szabály értelme törvényesen határozattassék el gyakorlati szempontból. A' kétszeres ellentállásért a' H. K. I. r. 14. czimében szabott igen nagy 's éppen azért gyakorlatba nem mehető büntetés helyett más czélszerű szabások. Akár a' megyei akár a' kotonai hatalomkar, mellynek egyike fölösleges, töröltessék el. Az elégvétel és hatalomkar gyakorlata törvényvel szabályoztassék. A' reportatio gyakorlata törvényvel hozassék tisztába.

11-er. A' folyamodások úgy szabályoztassanak, hogy azok mellett a' kir. fő kormány csupán formaságok felett határozhasson, de az alsóbb székek ítéletét ne változtathassa vagy módosíthassa, hanem csupán megsemmisíthesse, 's kijovítás végett az illető törvényszékre visszautasítsa.

12-er. Az ügyvédi meghívások szorítassanak azon korlátok közé, mint a' bizományi bírják (regiusok) által ejtett hibák kijovítása, 's csak ítélet előtt engedtesse meg, ítélet után csupán az illető törvényes menedékkal öszvekötvé, a' régi törvényes gyakorlat szerint. Az ügyvédi meghívás gyakorlata szabályoztassék. Végre

15-szor. A' per folyás országgyűlés alatt se szünjék meg, kivéve az országgyűlési tagok elleni olly személyes kereseteket, mellyekre nézt *salvus conductus* védelme alatt állanak.

E' 15 pont szerint, úgy hiszem, addig is, míg a' törvényhozás egész figyelmét szentelhetné a' per folyam rendszerezésére, viszont rendet lehetne hozni perlekedésünkbe, 's azt tenni, hogy a' törvény utja ne önkény utja, és a' nemesi kiváltság valóban nemesi, nem pedig valami más nemü kiváltság legyen.

De mit mondanak erre az ügyvédek, kiknek egy része a' mostani rendszer mellett is alig győzi magát feantartani? Én azt hiszem, hogy a' per folyami jovitások senkirek inkább érde-

kében nem állanak, mint éppen az ügyvédeknek, mert ki ne fizetne készséggel azért, hogy perének örömét érje, annyit vagy még többet, mint azért, hogy sirjába is csak kétes nyereséget 's bizonyos veszteséget vigyen? Mennyivel többen perlenének akkor, ha a' per igazság szolgáltatás 's nem csupa jog fenntartás lenne? A' perlekedés nekünk magyaroknak — elmerem mondani — vérünkben van, 's ha most csupa szenvedélyből is elegen perlünk, kevésbbé tennök-e azt, ha más célunk és reményünk is lehetne költségeink gyümölcset nem csak ígértben, nem csak pappiroson, nem csak dézmájában éldelhetni? Minden hivatalban 's kereset módban a' tehetséges, szorgalmas egyén bármi csődület mellett kitudja víni magát, 's ha némellyeket csakugyan nem tarthatna el az ügyvédség egyszerűbb per folyam szerint, azok most sem csinálnak tökepénzt az ügy folytatásból. Akkor legalább egyszerre átlátnák, hogy más úton kell szerencséjüket megkísérteni 's még lenne idejük és erejük rá, míg most csak akkor győződnek meg kilátásuk silányságáról; midőn már késő. Ha végig tekintjük az ügyvédek névsorát minden ítélőszékeink mellett összecsapott kézzel kell kérdenünk: lehetséges-e annyi viszálynak lenni e' szerencsátlen nép között, hogy utána annyi ügyvéd éljen, házat tartson 's családjá jövendőjét megalapítsa? vagy ha annyi viszály csakugyan nincs — mint valóban nincs is — minő keserü éjeket és napokat kell a' mindennapi, nehéz szükségek sulya alatt annyi egyének, annyi családnak átepedni? és mi sors várja ezeket öregségökre, midőn a' nap folyó szükségereire sem, előleges gondoskodásra annál kevésbbé elégséges segély források nemcsak apadnak, de kiapadnak? Mi sors várja a' szegény magzatokat, kik szülőiktől nem öröklenek mást az igények hosszú soránál, mellyek a' hatalmokban állható önfenntartási utakat is elrekesztik előttök? Ki a' perek halhatatlanságát tevő az ügyvédi kenyér szántóföldévé, az önérdékét balul értette; 's hibája utódaiban van meglátogatva; jelenkorunk ügyvédei legjobb akarat

mellett sem léphetnek többé egészen vissza a' káros mezőről, mert a' hely, hová lépniök kellene, alá van minázva, 's jó indulatjoknak a' védendő ügy lenne áldozatja. De ha a' törvényhozás segélykezet nyujtana jobb számítással mivelhető térre menni át, — tapasztalásból szólok — sokan ügyvédeink közül legbuzgóbb pártolói lennének.

Az ügyvédség irigylendő egy hivatal. Az ügyvéd függetlenül minden kénytől, kegytől egészen önerejére támaszkodva küzd szent hivatásában: az igazság kitisztálásában, 's a' szó teljes értelmében önszerencsájének kovácsa. Minden időben és minden nemzeteknél nagy tekintetők, befolyásuk volt, 's miért csökkent ez éppen nálunk, per fiainál? Tekintsünk végig per-folyamunk történetén, 's megtaláljuk a' feleletet, egyszersmind igazolását mondatimnak. Per-folyamunk a' jelen század elején kezdett rendetlenülni, 's im! ugyan azóta kezdett csökkenni az ügyvédség jólléte. És mentől közelebb jövünk korunkhoz annál inkább kiforgatva találjuk a' perlekedést rendéből, és annál alább süllyedve az ügyvédi kar jelenét és jövődjét. Eljött végre a' határ, mellyen túl nem mehetnek a' zavarok öszveütközések 's felbomlás nélkül, e' fordulat-pontja az ügyvédi kar kinézéseinek is, 's ha a' javulást minden erejéből nem segitené elő, önmagát marczangolná, mert ügyvéd és ügyfolyam olly kétfős szülött, kiknek betegségeik, kiknek sindevészésök közös.

Szentiváni Mihály.

Csenkesz Gáspár házi élete.

„Hm! nagy dolog egy úrnak, mint én, ön házamnál még csak egy kalán jó ízű levest sem ehetni“ — illy haraglobbanó szókkal dobá tányérját szem köztül ülő egykor kedves, de most gyűlölt neje tányérjára Csenkesz Gáspár. — A' tányér csak a' legközelebbi falusi tányér és fazék művész gyárjából eléggé idomtalan testben lépe világra, 's születésekor sem festészek, sem

aranyászok nem törék fejöket fel diszítésén.

A' katlan készen állt, 's tányérunk több lábások, csuprok, tálak és fazakak társaságában legkisebb ünnepélyi szertartás nélkül tarka mázzal precskelten helyt találja annak keblében, 's néhány órányi tűz bévégzé alakulását. Valóban, ha a' nevelés is olly könnyeden mehetne véghez, mennyi sok paedagogiát tanító jó és rossz munkákat nélkülözhetnénk. De embert bajos nevelni. Látjuk, hogy sok nevelő mindent képez nevendékjéből, csak embert nem; és miért? mert sok nevelő inkább kocsisságra mint nevelésre termett. Tányérdobáló hősünk körül sem soká izzadott nevelési gond. Feljárt ő is iskolába szokás szerint 's ott a' tányérok közti különiséget sem tanulá bé. Innen a' czin és cserép tányérok összetévesztése, 's az eldobott tányér több darabokra szétszlása, innen a' levesnek Ziza sárgásfejér szeméibe felfekcsenése, 's ebből a' visítás, szitok és pityergés lekotázhatatlan egyveleg, innen a' székeknek asztalnál hátrazökkenések, 's a' házi csata előkészületei; innen végre küzdés-hajczibálás, sírás rivás, lihegés, elfojtott nyögés, bösz érzelem és fogak csikorgatása. Feldühült elemnek szinbelye lön a' nyolczas szám kacskaringása szerint öntözött padlat. Abrasz, étek, kés, kanál, pohár, palaczk árviz sodradék gyanánt borzasztának, 's Ziza testén a' kék foltok, 's Gáspár előkopaszáról erőszakosan hátratépett haj iszonyu vihar düböngtének lönnek vértanui. Harcz 's, tusa az élet, de illy tusákat énekelni csak a' konyha barnaképi bárdusznői képesek siralom hangján, falunszét néhány percnyi idő alatt elhangzandón.

Hozzám is, midőn, magam sem tudom nyilván, a' fiastyuk szárnyhegyéről vagy a' szunyog idegrendszeréről? elmélnék bezuga egy illy hang Csillámjai asszonyság kegyes szájpostája által, képzelhető rezzenésem; mert ő asszonysága olly hévvel és olly hiven adá elő a' szomorú eseményt, hogy kevésben mult hangos hahtára nem fakadnom. — Csacskság elválhatlan tulajdona a' szépnemnek, kit annyira 's olly forrón bálványozunk, kinek pillanásain

élet vagy veszély leng, 's kiért Troják dülnek hamuba, 's ezerek hörgnek utolsót a' Don Carlos elleni csaták göröngyein. Egy nesz érinti a' kis fülecske dobját, 's a' rózsajk közül ágyudörgéssé alakulva hangzik ki, 's mire magadat észreveszed, már egy vesztett ütközet hírével tölt el a' falu. Igy történt itt is. A' tányérdobásból a' leveses tál Ziza fejébe csapataása lett. Csillámjai asszonyságtól kezdve Zsigánéig 's onnan Vartyagási 's Csergettyesi asszonyságokig mindezt az talti jelenet vala napi renden. És Ziza fogadott anyjánál panaszlá ki búbatát a' másokat 's kivált egy élteske özvegyet 's annak teli erszényét szenvedélyesen szerető férje másutti sónyalogatásai miatt.

Só az ásvány ország fűszere, ámbár mindenütt monopoli cikké vált, még is nagy áron is nélkülözhetlen. Sós tenger és tóban minden növényi élet kiholt, csak a' benne fürdőző találnak sósnedvtől újulást. Mondják; ki uszni nem tud, az sem merül el benne. Hijában, sós vízben az elmerülés és súlyedés nincs divatban. Ez ikerveszély inkább szárazon éri az embereket. Itt látunk néme'lyt kártya mást kupa örvényben súlyedni, látunk szerelem posvány mélyére merülőket, honnan többé nincs meneketés; látunk pénzvág, dicsszomj fertőjében nyakig esteket 's ön keblökben segéd eszközt kivergődhetésre nem lelhetőket. Csenkeszünk is, ki csakugyan a' sós fürdőket és kutakat 's azok körtájait látogatni rég még hivataloskodása emeritus idejében megszokta, efféle szárazföldi súlyedezőkhez tartozik. Az ő házi boldogsága alá súlyedezéssel fenyeget, 's Ziza átkai imádott özvegykéé 's csinos szolgálóleányok ellen bősültek.

Csenkesz nem szereti válogatni a' szerelemben. Igazi világpolgári hévvel öleli magához az egész szép és rut világot, bár ha a' világ kisétség kaczerkodásai mellett is durczás hölgy, 's ollykor az ölelgetést nem igen állja. Ölelés, milly bájtelni menynei érzet két egymásért epedt szerelmes összjöttökör. Minden, minden enyészik ekkor, a' nap elsetétül, az égi tizenkét jegyek kalendáriumi hieroglyfakká törpülnek, a'

czethala' belé hajított szigonynyal jégziklák közé vonul, a' kakas fényes délben éjfél kuku rikol, 's az egész életteli mindenség egy édes ölelésben olvad össze. Néktek, kik illy ölelésben nem részesültetek, ti jégkeblűek, néktek homályos sybillai szózatok ezek. De mi gondom, reátok. Próbáljatok ti is öleloi egy angyalt lyánkai testben, 's akkor megtudjátok az ölelés bájérezetét. Az ifju kebel érti oh igen is jól érti az ölelés égi titkait, 's ezt olvasva lángzva vágyik szerető rokon kebelen kialunni földi gondjait, ébredte után majd újból fejére és agyába tudulandókat 's akkor szomorú áriai hangon fogja Csenkeszszél énekelni:

„Átkozott szerelem

Mért bánál így velem?“

Oh vele biz elég zsarnokilag bánt a' szerelem, és ő elég bőv kezű volt szerelmét ide meg oda elcsapongani. Zeüsz szerelmi kalandjainál nem sokkal állnak hátrébb Csenkeszék; Arany cseppben ugyan nem subant bé egy Danaéhoz is, de Szinonát ronda népkörből feltudá magához vonzani, mint napsugár az iszap-tó gőzködét. És Erzsi bár a' pórnymfák egyike vala, hódolt még is szerelmi parancsainak. Nem csuda tehát, hogy Ziza asszonyság panaszai kifogyhatlanok, mint szirtüregből a' jég, 's mint hőlgyyszemből a' könny.

Volt idő, midőn Csenkesze csak egyedül érte olvadott, vagy legalább látszék olvadni, midőn az apai háztól elhozott új mennyasszony a' deszka fedlezetű házikóban Küprisz Guidoszi templomát vélte megtaláltnak, midőn napája asszony előkötényén átszüré a' forrásvizet, menyne égető szomját annál tisztábban annál hűsebben óltandót, midőn a' szeretett férj minden kedvét teljesítőleg vásárla nőjének az általa hozott pénzből. Oh a' házasság édes mézheitei valának azok! és elmúltak mintegy szép hajnalálom a' magát szabaduak álmodott rab szemérről. Milly kín, hogy illy hamar tünendők az élet örömei!

Az időben Csenkesz fekete frakban, szük nadrágban 's rojttal szegett bojtos csizmával úgy

nézet ki, mint bécsi csillámhős, kopaszodni kezdett homlokát hátulról elé szoktatott szögveres hajával gondosan tudá elfedezni. Körülte pézsmá illat terült el, 's a' leánykák. „Szép bácsinak“ szólítgaták. Évek multak, a' leánykák nagy leányok lőnek, 's finnyás szemmel nem láttak kellemet ott, hol egykor szépség rémle nekik. Szép bácsi elbőszült, 's utalattal a' kényes izletű lyányok iránt, túl az Ólton egy elnyilott rózsánál kerese elszoródást és vigasztalást. Ki azt mondaná, hogy a' patak nagy folyóban, 's a' nagy folyó tengerárban sok viz utáni esengőket betelve nem láthatják, az nem fogná tudni: mit tesz célra jutni? Célra vágyunk, célra küzdünk mindnyájon, mi emberek, 's kergetjük hegyen völgyön a' reményt; e' bolygó csillagot, melly mi után posványba csala, kikaczag 's tova száll. Ki célra jut és partra száll, 's felleli ott, mire vágyott, az boldog ám. 'S illy boldog lön Csenkesz is Dorottya asszonyság udvarában. Az asszonyság csupa érzés csupa kegyesség vala. Kegymalasztjai Csenkeszre áradának. Jött a' rakott szekér, 's Ziza örömhévvél üriteté ki a' teli zsákokat. De egykor felébrede benne a' féltékenység, 's gyanakodásai untalanok valának: Valljon nem szerelmi díjban jön e' sok ajándék. Gyanakodásból reáfogás, reáfogásból könnyen hívés, könnyen hívésből gyanuban átalkodottság szokott születni, mint szikrából füst és füstből láng. És elkezdődék Csenkesz házi élete olly jelenetekben, millyent beszélünk elején látánk.

„A' házasság kaloda,

Ne tedd labodat oda,“

mondja egy avult vers. Csenkeszre nézve igaz lön e' mondat; mert nincs nagyobb gyötrellem és szívki, mint egy féltékeny asszony zsimbjeit, panaszait, szemrehányásait kitűrni. Nem pattog annyi szikra a' tüzre tett reves fenyűből, nem dong annyi légy nyárban konyha asztalon, mint mennyi férjbosszantó szitkok ropognak ki egy féltékenység dühítette nő rózsajkai közül. „Te vesztegető, kicsapongó, gyönyörű madár“ mond rivó hangon az illy asz-

szony, hát ez a' hűség, ez a' becsület? De elválok tőled; vissza kell adnod a' vagyont, mit hozzád hozék. Nem akarok én miattad koldusbotra szorulni. Te nyugalmam szerelmem gyilkossa, te szívem rablója, ki elég szerencsésnek tarthatod magad, hogy kezemet és mindenemet elkapád, és még is ez a' hála? Várj csak, mindjárt kikarcsolom szemeidet!“ 's illyenkor a' két villám összecsapása. A' szegény férj nyakat varkarit 's elgondolja: milly boldog lehetett volna ha nője gazdag ne legyen, hanem mintegy habokból kelt Vénusz csupán csak természet adta piperében jöjjön házához.

Dorottya asszonyság bizodalommal vala Csenkesz iránt. Együtt ebédeltek, sétáltak, pletykáltak és vacsoráltak. Gyakran lehetett látni őket egymás mellett ülni a' pamlagon, melly felett Józsefnek Potifárné ölelése előli futása függé festményben. Az illy együtt ülések, barátsági 's szerelmi vonzalom, egy más iránti hártatlan bizalom, feltárják végre a' szív redőit 's nincs olly édes titok, mi illyenkor belőle ki ne ömlene a' rokon kebel felé. És Dorottya így kezdé beszédét: „Oh, édes Csenkesz, az én szívem a' szépnek mindég nyitva volt, 's a' szerelemnek önként nem kényszerítésből, nem valami mellékes tekintetektől hódolt. Megvallom gyakran változtatám szeretőimet; de ha a' szerető nem bír többé magát kedveltetési művészettel, akkor az únt és csömöritő férjekkel egy sorba tartozik. A' szerelemnek egészben kell kielégíteni szívünket, különben csak szappanhólyag minden vonzalma. Mihelyt szerelmünk lan kad, mihelyt azon szerető, kit többé nem kedvellünk, azt lángra éleszteni nem képes, mindjárt más után sovárg szívünk, ki vágyainkat kielégítse. Egy új szerető lép fel, 's mi e' kedves találomány iránti örömünk egész hevével ömlünk ölébe. Az ujság kimondhatlan kellemin gerrel bír, 's egy régire únt 's újabbra esdő hölgyi szív hűtlensége természetes következet. Ön éltemet festem, édes! Csenkesz. Nekem az egész férfi világból szabad volt válogatnom, mig lyány valék, férjem élteben én vevék szabad-

ságot magamnak, mióta pedig özvegykedem, kába lettem volna, ha imádóim serge között kényem szerint ne válogassak. Igen, a' gyönyörvirág azért virít, azért illatoz számunkra, hogy kedvünkre szakítsuk és szagoljuk. Átengedém könnyen magamat az előttem térdeplőnek, és miért is ne? hiszem ez élet olly rövid, és edest olly kevést kóstolunk. Szeretőim pillangó száma mindég teljes volt, 's ha egyiket megünám, más ült a' pamlagra. Kisértetnek ellentálandi nem az én hajlékony, gyulékony 's olly könnyen olvadó szivemhez való feladat. Pedig milly könnyen juték 's csak nem minden pillanatban kisértetbe, 's mindég újabb megújabb alakok valának a' kisértők. Most egy hadnagy, majd egy kapitány édelgének körültem, 's az egyik lágyútt udvarisággal, a' másik katonás pajkossággal kisség szerelem rohanva 's különöségéért még is kedves modorban ajánlá nekem szivét 's hódolatát. Máskor egy ifju papocska, kinek élénk 's tüzes szemei gyengéd nyájosságot löveltek belém, esküve örök hű lángolást nekem. Oh most milly édesen jút eszembe, midőn a' nap magasan állt az égen, szoba lyányom az ebéd körül látott, a' kis öleb déli álmában bolháktól háborítatott, 's én ott ülék ama' nagy karszékben. Az ajtó félig nyiltán egy pár gyönyörű szem kukucska bé. Nem is tudom miként homlokomhoz nyúlék, 's ő ezt intésnek vette. Jött, 's Adonissá válva térdelt előttem, s jobb kezem fejét tűz csokjaival önté el; ah, a'

szép pap. Bizony nem kicsiny kísérteti helyzet vala ez. Igy szálltam én egyik helyzetből a' másba, így köték újabb megújabb ismeretségeket, barátságokat és szerelmeket. A' hadnagy öleből papocskám karjai közé, 's innen egy tanácsos úr hódolásának elfogadására siettem. Igazán, édes Csenkesz, illy tanácsos uracska sincs érdem, 's kellemeik nélkül, ő is tud ollykor fecsegni szerelmi dolgokról, időtöltést csinál, 's néha jó szolgálatra is kész, ha nem is olly fontos szerepben, mintegy fiatal kereskedő: Ez a' bolti denévér-faj sem megvetendő, 's nem is mindenik olly silány, olly tuskés képű, mintha aranyat ett volna, vagy is jobban mondva az aranyéhség kinzaná. Oh ismertem egy szakasztott mákvirág kereskedőt, a' lelkemet, kinek szive, zsebe, fraktára és mindene kész volt szolgálatomra. De már ezek mind elmultak, eltöltek, eltűntek 's én egyedül maradtam ez árva falak közt. Úgy-e édes Csenkesz, nem hagy itt egyedül hosszú hosszú unalmamban, hanem ollykor meglátogat? Oh a' mi szegény házomtól kitelik én is örömet szolgálók."

És hivaték a' tisztartó: „Kednek pedig azt parancsolom, hogy a' mi iránt Csenkesz úr írni és rendelni fog, töstént multhatlanul teljesitse. A' tisztartó földig hajolt alázattal távozek, és Csenkesz hálacsókjai hullának Dorottya asszony-ság kegyes kezeire.

(Vége következik.)

Fogarasi.

KÖZLEMÉNYEK.

Az angol papság bánása.

Az angol főegyház, melly adót fizettet magának olly emberek által, kik társulatához nem tartoznak, igen szigorú kemény. A' leicesteri megye-fogházban ül egy dissenter, Baines Villiam, kit a' papi törvényszék ítelt oda, 2 font 5 schilling (mintegy 26 fr. 30 kr.) egyháziadót fizetni. A' törvényszéki és fogházi költségek már is 227 font sterlinget és 3 schillinget tesznek.

A' római névkönyvből.

(Notizie per l' anno 1840.)

A' szentséges atya, 258dik pápa a' hivatalos római följegyzés szerint, september 18kán 1765. született, febr. 21kén 1831. választatott 's négy nappal ezután megkoronáztatott. — Ötven az élő kardinálisok közt olasz, harmincz az egyházi állodalomból, kilencz Sardiniából, csak négy a' nápolyi királyságból, ugyanannyi Lombárdiából.